C/2025/5160

28.10.2025

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

En EU-strategi for støtte, beskyttelse og styrkelse af civilsamfundet

(udtalelse på anmodning af Kommissionen) [1]

(C/2025/5160)

Hovedordførere: **Pietro Vittorio BARBIERI**
Peter SCHMIDT
Christa SCHWENG

Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 51, stk. 2
Anmodning om udtalelse	13.5.2025
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget på plenarforsamlingen	17.7.2025
Plenarforsamling nr.	598
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	152/00/02

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) blev oprettet i 1957 ved Romtraktaten som et rådgivende organ for EU-institutionerne. Det giver det organiserede civilsamfund mulighed for at give udtryk for sine synspunkter på europæisk plan og blive hørt i EU's politiske beslutningsproces. EØSU har gennem tiderne spillet en vigtig rolle med hensyn til at fremme den civile dialog og vil med nærværende udtalelse udstyre Kommissionen med en plan for en civilsamfundsstrategi og et forslag til en fælles civilsamfundsplatform.

1.2. EØSU bifalder Kommissionens initiativ til at udarbejde en omfattende civilsamfundsstrategi og oprette en civilsamfundsplatform. Dette er så meget desto mere presserende i det nuværende landskab, eftersom demokratiet er truet, og civilsamfundets råderum indskrænkes, både i medlemsstaterne og på verdensplan.

1.3. Med en EU-strategi for civilsamfundet bør der indføres foranstaltninger baseret på:

— et sikkert og gunstigt miljø for civilsamfundet

— bæredygtighed og uafhængighed (gennem finansiering) og

— en stærkere borgerdeltagelse og civil dialog (ved at strukturere og styrke de eksisterende mekanismer).

[1] Udtalelse baseret på et punkt i Kommissionens arbejdsprogram forud for offentliggørelsen af Kommissionens dokument og efter anmodning fra Kommissionen ved brev af 13. maj 2025.

1.4. Strategien bør omfatte en interinstitutionel aftale om civil dialog, der fremmes af EØSU, for at sikre en ensartet praksis for civil dialog i EU-institutionerne.

1.5. EØSU understreger desuden, at en civilsamfundsstrategi og en platform for civil dialog bør ledsages af et stærkere interinstitutionelt samarbejde og mere strukturerede og inklusive dialoger om EØSU's anbefalinger.

1.6. På grundlag af sine egne og sit netværks erfaringer foreslår EØSU at iværksætte et pilotprojekt i partnerskab med Kommissionen, der går ud på at etablere en bred dialog, som indledes på et tidligt tidspunkt i den politiske proces. Det primære fokus vil være på spørgsmål vedrørende demokrati, grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet, som vil blive drøftet sammen med EØSU's gruppe om grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet (FRRL-gruppen). Der vil kunne foreslås lignende brede dialoger om andre centrale emner af relevans for civilsamfundet, så snart projektet er blevet gennemført og evalueret.

1.7. Denne platform skal:

— styre dialoger (med støtte fra de styrende organer) om demokrati, grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet og senere hen bidrage til vigtige politiske processer, f.eks. Kommissionens årlige arbejdsprogram

— være vært for en årlig konference om civil dialog med henblik på at fremsætte og finpudse forslag til anbefalinger sammen med alle involverede interessenter

— overvåge den civile dialog ved hjælp af en årlig resultattavle og give input til rapporterne om den civile dialog, som aflægges hvert andet år

— danne grundlag for en interinstitutionel aftale om civil dialog, der fremmes af EØSU, for at sikre en ensartet praksis for civil dialog i EU-institutionerne, og at principperne i punkt 3.7.1 overholdes.

1.8. EØSU anbefaler, at Kommissionen afsætter tilstrækkelige midler til at styrke den europæiske civile dialog på alle niveauer og stiller midler til rådighed for oprettelsen af civilsamfundsplatformen. Det foreslåede pilotprojekt vil gøre det muligt for Kommissionen at teste det foreslåede, bredt funderede høringsinitiativ med få yderligere ressourcer, eftersom værktøjernes bestanddele for størstedelens vedkommende allerede er operationelle.

2. **Generelle bemærkninger**

2.1. I opgavebeskrivelsen ([2]) til den indstillede kommissær med ansvar for demokrati, retlige anliggender, retsstatsprincippet og forbrugerbeskyttelse, Michael McGrath, anførte Kommissionens formand, at han for at intensivere samarbejdet med civilsamfundet om demokrati, retsstatsprincippet og relaterede spørgsmål ville få til opgave at opbygge en civilsamfundsplatform til støtte for en mere systematisk civil dialog og at styrke beskyttelsen af civilsamfundet, aktivister og menneskerettighedsforkæmpere i deres arbejde.

2.2. I det relevante afsnit i Kommissionens arbejdsprogram for 2025 hedder det, at »civilsamfundsorganisationer spiller en vigtig rolle med hensyn til at beskytte vores demokratiske systemer og institutioner«, og at »denne Kommission vil øge sine bestræbelser på at støtte, beskytte og styrke civilsamfundet«. Under »nye initiativer« i bilaget til arbejdsprogrammet giver Kommissionen tilsagn om at opbygge en »EU-strategi for støtte, beskyttelse og styrkelse af civilsamfundet (ikkelovgivningsmæssig tekst, 3. kvartal 2025)«. I sin offentlige høring på portalen »Deltag i debatten« meddelte Kommissionen, at strategiens foreløbige centrale mål ville være at styrke et meningsfuldt samarbejde med og beskytte civilsamfundsorganisationer, der arbejder med en bred vifte af EU-politikker. Det hedder endvidere, at der med strategien vil blive foreslået initiativer til støtte for et gunstigt miljø med foranstaltninger på EU-plan for at forhindre, at civilsamfundets råderum indskrænkes. Der vil også blive foreslået foranstaltninger til at forbedre dialogen mellem offentlige myndigheder og civilsamfundsorganisationer om demokrati, retsstatsprincippet og relaterede spørgsmål. På EU-plan vil dette omfatte deltagelse gennem en civilsamfundsplatform ([3]).

([2]) Opgavebeskrivelse fra Kommissionens formand, Ursula von der Leyen, til den indstillede kommissær med ansvar for demokrati, retlige anliggender, retsstatsprincippet og forbrugerbeskyttelse, Michael McGrath, den 17. september 2024, https://commission.europa.eu/document/download/907fd6b6-0474-47d7-99da-47007ca30d02_en?filename=Mission%20letter%20-%20McGRATH.pdf.

([3]) Indkaldelse af feedback om initiativet med titlen »EU civil society strategy« fra Kommissionens portal »Deltag i debatten«, offentliggjort den 13. juni 2025.

2.3. Med Romtraktaten blev Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg oprettet som et rådgivende organ bestående af repræsentanter for de forskellige grupper inden for det økonomiske og sociale liv, i særdeleshed for almindelige samfundsinteresser, fra medlemsstaterne. Dette uddybes i artikel 300 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF): »Det Økonomiske og Sociale Udvalg består af repræsentanter for arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer og for organisationer for andre aktører, der er repræsentative for civilsamfundet, navnlig på det socioøkonomiske, borgerretlige, faglige og kulturelle område«. EØSU har til opgave at bidrage til beslutningsprocessen med sine egne, uafhængige udtalelser om spørgsmål, der ligger inden for dets ansvarsområde, som fastsat i traktaterne. Blandt de mange nyskabelser, som Romtraktaten har indført i det europæiske og globale landskab, er indførelsen af deltagelsesdemokrati gennem direkte og strukturerede høringer af det organiserede civilsamfund. Udvalgets rolle udspringer direkte af deltagelsesdemokratiet, der giver repræsentanter for nationale arbejdsmarkedsparter og civilsamfundsorganisationer mulighed for at afgive udtalelser om EU-lovgivning, arbejde sammen i en ånd af kompromis og anvende demokratiske principper, der giver civilsamfundet, herunder minoritetsgrupper, en stemme på en gennemsigtig måde.

2.4. Artikel 11 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU), som danner grundlag for en ægte, struktureret civil dialog på europæisk plan, gav betydelige muligheder for at udvikle deltagelsesdemokratiet yderligere. Den civile dialog skal gå hånd i hånd med den sociale dialog med arbejdsmarkedets parter og dermed sikre det organiserede civilsamfunds deltagelse på lang sigt i den europæiske beslutningsproces.

2.5. Som deltagelsesdemokratiets hjemsted fungerer EØSU som en platform for civilsamfundets omfattende deltagelse og som drivkraft for bestræbelserne på at give civilsamfundet en plads ved EU-bordet. EØSU fungerer som et fyrtårn, der leder civilsamfundet i retning af EU's beslutningsprocesser. Det har som hovedopgave at fremme, organisere og kanalisere deltagelsesdemokratiet blandt EU-institutionerne.

2.6. Siden 1992 har udvalget udarbejdet en lang række udtalelser, studier og erklæringer om civil dialog og deltagelsesdemokrati. Alt dette er sammenfattet i det løbende ajourførte *Compendium on Participatory Democracy: A success story written by the EESC* ([4]).

2.7. Følgende er en liste over resultater og publikationer, der er værd at nævne.

— *EØSU's informationsrapport om Borgernes Europa* af 8. april 1992, hvori dialog med borgerne og deres repræsentanter for første gang blev taget op som emne.

— Initiativudtalelse om *Det organiserede civilsamfunds opgaver og bidrag i det europæiske samarbejde* af 22. september 1999, som førte til og ledsagede vedtagelsen af artikel 11 i TEU.

— Oprettelsen af kontaktgruppen i 2004 (med europæiske civilsamfundsorganisationer og -netværk) med henblik på at udstikke en ramme for politisk dialog og samarbejde om tværgående spørgsmål af fælles interesse. Gruppen består af EØSU-medlemmer og 47 europæiske organisationer og netværk. Det skal bemærkes, at EØSU var det første EU-organ, der vedtog en deltagelsesdemokratisk proces.

— Den årlige civilsamfundsuge, som EØSU er vært for, og hvor det indgår i dialog med civilsamfundsorganisationer og civilsamfundet i bredere forstand og fremmer dialogen om vigtige spørgsmål, som berører Europa. EØSU er det organiserede civilsamfunds hjemsted og udgør en platform, hvor disse grupper kan give deres mening til kende og bidrage til EU's politikudformning.

([4]) EØSU, *Participatory Democracy – A success story written by the EESC*, 2020, https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-19-663-en-n.pdf.

— Oprettelsen af ad hoc-gruppen om det europæiske borgerinitiativ (ECI) i 2013, som har til opgave at styre EØSU's politik for det europæiske borgerinitiativ og fremsætte anbefalinger til institutionelle foranstaltninger til videreudvikling af dette instrument. Ad hoc-gruppen har regelmæssigt kontakt med både initiativtagere til europæiske borgerinitiativer og civilsamfundsorganisationer, der aktivt støtter det europæiske borgerinitiativ og et aktivt medborgerskab. Flere af disse er faste partnere i EØSU's årlige flagskibsarrangement, den europæiske borgerinitiativdag (der er blevet afholdt under civilsamfundsugen siden 2024).

— EØSU's organer for eksterne forbindelser, som overvåger EU's handels- og udviklingspolitik gennem dialog med civilsamfundsorganisationer fra de lande og regioner uden for EU, som Unionen har formelle forbindelser med.

— Oprettelsen af ad hoc-gruppen om grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet i 2018 for at imødegå den voksende populisme og indskrænkningen af civilsamfundets råderum. Gruppen om grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet har til formål at vurdere situationen med hensyn til grundlæggende rettigheder, demokrati og retsstatsprincippet i medlemsstaterne. Den lægger særlig vægt på de rettigheder, der er vigtige for civilsamfundet, herunder arbejdsmarkedets parter, såsom foreningsfrihed, forsamlingsfrihed, ytringsfrihed (herunder mediefrihed), retten til ikkeforskelsbehandling og den mere generelle retsstatssituation. Dens endelige årsrapport tjener som input til Kommissionens årlige rapport om retsstatssituationen.

— EØSU's langvarige udvikling af et netværk af nationale økonomiske og sociale råd. Disse forbindelser bidrager til at opbygge tillid mellem borgerne, civilsamfundet og de offentlige myndigheder og sikre økonomiske og sociale interessenters deltagelse i den offentlige beslutningstagning.

— EØSU's udtalelse SOC/526 fra oktober 2016, hvori muligheden for at indkalde til et årligt forum for civilsamfundsorganisationer for at drøfte demokrati, grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet for første gang omtales. I udtalelsen SOC/627, der blev vedtaget i juni 2019 ([5]), gentog EØSU sit forslag om at oprette et »årligt forum på EU-niveau om grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet«.

— Forslag 39 fra konferencen om Europas fremtid, der blev afholdt mellem 2021 og 2022, hvori det anbefales at reformere den måde, som Den Europæiske Union fungerer på, ved i højere grad at inddrage arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund. Styrke de eksisterende strukturer for bedre at afspejle EU-borgernes behov og forventninger i beslutningsprocessen i betragtning af deres betydning for det europæiske demokrati. Inden for denne ramme at fremme EØSU's institutionelle rolle og sætte udvalget i stand til at fungere som facilitator og garant for deltagelsesdemokratiske aktiviteter såsom struktureret dialog med civilsamfundsorganisationer og borgerpaneler. Det hedder videre, at et levende civilsamfund er afgørende for EU's demokratiske liv. I forslag 36 anbefales det at inddrage det organiserede civilsamfund og de regionale myndigheder og eksisterende strukturer såsom Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) og Regionsudvalget (RU) i borgerdeltagelsesprocessen.

— EØSU's udtalelse SOC/728 om *EU's ungdomstest*, som er et værktøj, der har til formål at styrke unges deltagelse og i højere grad integrere ungdomsaspekter i den politiske beslutningstagning baseret på høringer, konsekvensanalyser og afbødende foranstaltninger. EØSU har som den første EU-institution forpligtet sig til at gennemføre den. I EØSU betyder det, at ungdomsrepræsentanter skal inddrages i udtalelser. I april 2024 godkendte EØSU's præsidium en metode, som EØSU's ungdomsgruppe havde udarbejdet med henblik på at gennemføre EU's ungdomstest i EØSU.

— Oprettelsen i 2017 af EØSU's ad hoc-gruppe om det europæiske semester, som er et horisontalt organ, der styrker og støtter det arbejde, der udføres i EØSU's sektioner. Gruppen fokuserer på at undersøge forslag fra civilsamfundet i EU om bæredygtig vækst og beskæftigelse for at sikre EØSU's fortsatte bidrag til det årlige europæiske semester.

— EØSU's udtalelse SOC/782 om *Metoder til styrkelse af den civile dialog og deltagelsesdemokratiet i EU*, som er en strategisk udtalelse om civil dialog, der blev vedtaget i februar 2024, og som indeholder mange væsentlige elementer for udarbejdelsen af en strategi for civil dialog.

([5]) Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd og Rådet – Yderligere styrkelse af retsstatsprincippet i Unionen — Status og eventuelle næste skridt(COM(2019) 163 final) (EUT C 282 af 20.8.2019, s. 39).

— EØSU's deltagelse i tilrettelæggelsen eller arbejdet med at fremme forskellige civilsamfundsbidrag og -platforme som f.eks. Det Europæiske Migrationsforum (EMF), interessentplatformen for cirkulær økonomi (sammen med Kommissionen) og rundbordsdiskussionerne om unge. Under gennemførelsen af FN's 2030-dagsorden gjorde EØSU det nemmere for civilsamfundet at bidrage til EU's første frivillige revision.

3. En EU-strategi for støtte, beskyttelse og styrkelse af civilsamfundet

3.1. EØSU bifalder Kommissionens initiativ til at udarbejde en omfattende civilsamfundsstrategi og oprette en civilsamfundsplatform. Dette er så meget desto mere presserende i det nuværende landskab, eftersom demokratiet er truet, og civilsamfundets råderum indskrænkes, både i medlemsstaterne og på verdensplan. Alle ressourcer i samfundet skal mobiliseres for at opbygge et modstandsdygtigt EU, navnlig i lyset af de aktuelle kriser og det generelle geopolitiske landskab.

3.2. EØSU understreger betydningen af at iværksætte en omfattende civilsamfundsstrategi for at sikre et stærkt og selvstændigt civilsamfund og skabe en civilsamfundsplatform på EU-niveau, hvor EU-institutionerne kan indgå i et konkret og meningsfuldt samarbejde med civilsamfundet.

3.3. EØSU gentager, at det er vigtigt fuldt ud at gennemføre artikel 11 i TEU som supplement til de nuværende bestemmelser vedrørende høringer.

3.4. Med en EU-strategi for civilsamfundet bør der indføres foranstaltninger baseret på:

— et sikkert og gunstigt miljø for civilsamfundet

— bæredygtighed og uafhængighed (gennem finansiering) og

— stærkere borgerdeltagelse og civil dialog (ved at strukturere og fremme eksisterende mekanismer og på EU-niveau gennem en civilsamfundsplatform som beskrevet nedenfor).

3.5. EU skal sikre et sikkert og gunstigt miljø for civilsamfundet ved at:

— fremme og formidle det organiserede civilsamfunds rolle og særlige karakteristika som en central søjle for demokrati, samhørighed, deltagelse og social innovation på regionalt, nationalt og europæisk plan

— udvikle en beskyttelsesmekanisme for civilsamfundsaktører og menneskerettighedsforkæmpere i EU

— styrke EØSU's rolle som knudepunkt, brobygger, talerør og formidler for det organiserede civilsamfund på EU-plan, internationalt plan og nationalt plan

— vedtage Kommissionens forslag til direktiv om europæiske grænseoverskridende foreninger og drøfte udviklingen af et lignende retligt instrument for fonde.

3.6. EU bør fremme bæredygtighed og uafhængighed gennem finansiering og sikre, at:

— civilsamfundets aktører har adgang til flerårig, konsekvent og fleksibel finansiering, og at der stilles tilstrækkelige ressourcer til rådighed i den flerårige finansielle ramme

— civilsamfundsorganisationer er involveret i gennemførelsen, overvågningen og evalueringen af finansierings-programmer, der er relevante for dem

— administrative, lovgivningsmæssige og skattemæssige hindringer for adgang til finansiering og donationer overvindes, også på tværs af grænserne

— alle love, der påvirker civilsamfundsorganisationer og deres aktiviteter, er i fuld overensstemmelse med EU's og internationale retlige forpligtelser og grundlæggende rettigheder, og at civilsamfundsorganisationer høres om lovgivningsmæssige ændringer, der berører dem

— foranstaltninger, der begrænser adgangen til finansiering, ikke gennemføres, og at administrative, retlige og finansielle mekanismer ikke misbruges til at begrænse offentlighedens deltagelse, borgerligt engagement eller mediefrihed

— folk opfordres til at indberette chikane og angreb på civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere, som skal registreres, efterforskes og retsforfølges korrekt med henblik på at opretholde retsstatsprincippet

— EU's lovgivning om beskyttelse af det organiserede civilsamfund håndhæves korrekt, bl.a. gennem midlertidige foranstaltninger, hvor det er nødvendigt

— civilsamfundsorganisationers arbejde og kapacitetsopbygningsmekanismer støttes med bæredygtig finansiering.

3.7. EU bør sikre en stærkere borgerdeltagelse og civil dialog ved at skabe de rette betingelser og fastsætte benchmarks samt fremme strukturer for dialog på alle niveauer.

3.7.1. *Fremme af de rette betingelser og fastsættelse af benchmarks*

3.7.1.1. En meningsfuld civil dialog kræver de rette **betingelser** for at sætte alle parter i stand til at engagere sig og sikre, at de får klare roller og ansvarsområder. Det kræver også, at institutionerne er lydhøre og ansvarlige, både inden for og uden for mekanismerne for dialog i overensstemmelse med standarderne for retten til god forvaltningsskik. Den civile dialog på europæisk plan kan ikke fungere tilfredsstillende uden en velforvaltet civil dialog på nationalt plan. For at skabe et gunstigt miljø for en effektiv og konstruktiv civil dialog skal visse betingelser være opfyldt. Disse omfatter tillid, ansvarlighed, gennemsigtighed og betingelser, der fremmer deltagelse. Den kodeks for god praksis for civil deltagelse i beslutningsprocessen, som blev vedtaget af Europarådets konference af INGO'er, sammenfatter de vigtigste principper og betingelser, der kan fungere som rettesnor. EØSU foreslår, at der i civilsamfundsstrategien opstilles mål og fastsættes indikatorer med klare benchmarks for medlemsstaterne og EU-institutionerne vedrørende civilsamfundets råderum og den civile dialog på nationalt plan.

3.7.1.2. EØSU anbefaler, at den civile dialog på alle niveauer, herunder på EU-niveau, har følgende **karakteristika** ([6]).

— Den skal være meningsfuld. Civil dialog er tænkt som en reel og konkret del af beslutningsprocessen, der giver civilsamfundsorganisationerne mulighed for at tage del i reelle udvekslinger og udtrykke deres synspunkter. Den bør være reel og ikke blot et udstillingsvindue for demokrati.

— Den skal være resultatorienteret og omfatte inddragelse af civilsamfundet, både i debatter om målene for og indholdet af lovgivningsmæssige foranstaltninger og bestemmelser, der vedrører civilsamfundet, og i evalueringsfasen.

— Den skal finde regelmæssigt sted.

— Den skal være gennemsigtig med offentligt tilgængelige regler og kriterier for, hvordan interessenter udvælges, og hvad dialogen vil omfatte, og sikre, at civilsamfundsorganisationer har adgang til alle relevante oplysninger.

— Den skal være legitim. Akkreditering af civilsamfundsorganisationer skal ske på grundlag af reel legitimitet og repræsentativitet. Civilsamfundsorganisationerne skal følge principperne om internt demokrati, autonomi, uafhængighed og gennemsigtighed samt en nonprofitmodel og være til gavn for almenvellet eller specifikke interessegrupper.

— Den skal gøre det muligt for alle parter at udveksle idéer. Civilsamfundsorganisationerne skal kunne integrere deres egne initiativer og prioriteter i medlemsstaternes og EU-institutionernes dagsordener. Fælles beslutningstagning om tidsplaner for dialog kan øge virkningen og forebygge kapacitetsproblemer på alle sider.

([6]) Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om metoder til styrkelse af den civile dialog og deltagelsesdemokratiet i EU (sonderende udtalelse på anmodning af det belgiske rådsformandskab) (EUT C/2024/2481, 23.4.2024, https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).

— Den skal være inklusiv og repræsentativ, navnlig for de mest sårbare. Sikring af en Union med ligestilling betyder, at der tages hensyn til køns-, LGBTIQ+-, migrant-, handicap- og romaperspektiverne.

— Den skal være struktureret og koordineret. Der bør medtages en koordinationstjeneste i civilsamfundsorganisationernes arbejde og forslag.

— Den bør omfatte resultater og opfølgning. På europæisk plan bør EU-institutionerne reagere på civilsamfundsorganisationernes bidrag via en offentlig resultattavle, der beskriver opfølgende foranstaltninger eller forklarer, hvorfor der ikke er truffet nogen foranstaltninger. Der bør også indsamles feedback fra deltagerne.

3.7.1.3. Civilsamfundsorganisationerne bør tale med én stemme for at styrke deres indsats.

3.7.2. *Fremme og styrkelse af strukturer for dialog på alle niveauer*

3.7.2.1. I en verden, der i stigende grad er præget af konflikter, misinformation og social polarisering, er EU nødt til hurtigst muligt at genoverveje civilsamfundets rolle og styrke den civile dialog – ikke blot som et grundlag for institutionel legitimitet, men også som en hjørnesten i opbygningen af et mere modstandsdygtigt, inklusivt og deltagelsesbaseret Europa ([7]).

3.7.2.2. En civilsamfundsstrategi bør omfatte alle former for civil dialog, herunder tværgående dialog, vertikal, dialog, sektordialog og horisontal dialog (dialog for civilsamfundet indbyrdes).

3.7.2.3. Det vil tage tid at sikre en stærkere borgerdeltagelse og en struktureret civil dialog. Vi er nødt til at vurdere eksisterende praksis, lære af den og udarbejde principper og retningslinjer, der i sidste ende kan omsættes til en interinstitutionel aftale om civil dialog på EU-niveau. EØSU foreslår derfor at vedtage en interinstitutionel aftale om civil dialog, der fremmes af EØSU, for at sikre en ensartet praksis for civil dialog i EU-institutionerne, og at principperne i punkt 1 i denne udtalelse overholdes.

3.7.2.4. EØSU er også rede til proaktivt at engagere sig i en meningsfuld dialog med EU-institutionerne. EØSU foreslår, at Kommissionen afholder et årligt møde med udvalget for at drøfte, hvordan den gennemfører anbefalingerne i udvalgets udtalelser (ud over den skriftlige feedback, som EØSU allerede modtager) for at sikre en feedbackmekanisme. Europa-Parlamentet kan indbyde EØSU til at deltage i relevante udvalgsmøder, når der er lovgivningsmæssige eller politiske sager i tilknytning til dets udtalelser på dagsordenen. Tilsvarende kunne Rådet regelmæssigt inddrage EØSU i lovgivningsprocessen for at gennemgå og drøfte udvalgets anbefalinger.

3.7.2.5. Desuden foreslår EØSU, at der indledes en bred dialog (inden for rammerne af et pilotprojekt, der omtales i punkt 4.3 i nærværende udtalelse). Dette kunne bidrage til at etablere forvaltningen af og strukturen for den efterfølgende sektordialog ([8]).

3.7.2.6. Den anvendte praksis for civil dialog er i øjeblikket meget forskellig med hensyn til kvalitet og kvantitet på europæisk plan. Indførelsen af koordineringsmekanismer mellem og inden for institutionerne vil formentlig bidrage til at mindske overlapninger og minimere ressourceforbruget.

([7]) CEPS, *Mapping civil dialogue in the EU institutions*, 2025, en undersøgelse bestilt af EØSU på anmodning af Gruppen af civilsamfundsorganisationer.

([8]) Med undtagelse af den sektorspecifikke sociale dialog.

3.7.2.7. Som fremhævet i en ny EØSU-undersøgelse ([9]) består udfordringen nu i at sikre, at de relevante enheder i institutionerne følger de centrale principper – at give tilstrækkelig plads til, at civilsamfundet kan blive hørt, og at indføre gennemsigtige mekanismer til indarbejdelse af meningsfuldt input i den politiske beslutningsproces. Selv om der er grund til optimisme, er der et stykke vej endnu. De involverede institutioner kunne inden for rammerne af en interinstitutionel aftale om civil dialog tildeles forskellige roller og dialogmål afhængigt af deres opgaver og med udgangspunkt i de eksisterende mekanismer.

— I Rådet bør det europæiske semester anvendes som supplement til de øvrige værktøjer til løbende dialog.

— I Europa-Parlamentet bør den delegerede næstformands rolle og mulighederne for at øve indflydelse i de parlamentariske grupper og udvalg styrkes.

— I Kommissionen bør den delegerede kommissærs arbejde koordineres med generaldirektoraterne (GD'erne).

— I EØSU bør kontaktgruppens rolle styrkes.

3.7.2.8. Disse punkter, som er af stor betydning, vedrører styrkelse af borgernes deltagelse ved at give civilsamfundsorganisationerne større indflydelse og etablere strukturer, der støtter uddannelse og kapacitetsopbygning med henblik på at inddrage lokalsamfundet. Dette skridt er afgørende for, at hele strategien kan gennemføres på den bedst mulige måde. EØSU mener, at der her er tale om en grundlæggende økonomisk investering i Europas fremtid.

4. **Opbygning af en civilsamfundsplatform**

4.1. *Generelle bemærkninger*

4.1.1. Der skal tages behørigt hensyn til mangfoldigheden af civilsamfundsaktører, lokale initiativer, NGO'er og nationale platforme. Uden at anerkende og tage højde for de særlige forhold, der gør sig gældende for dem, og dermed sikre en bred deltagelse, vil platformen ikke være effektiv eller legitim. EØSU kan spille en central rolle med hensyn til at sikre denne legitimitet.

4.2. *Udnyttelse af EØSU's ekspertise og netværk*

4.2.1. I forbindelse med udarbejdelsen af analyser skal det først undersøges, om der allerede findes strukturer eller institutioner, som kunne og ville være villige til at huse platformen. EØSU kan og ønsker at huse en sådan platform. I betragtning af sine erfaringer med at fremme dialog og høring er udvalgt ligeledes godt placeret til at gøre dette. Forslag 38 og 39 fra konferencen om Europas fremtid synes at støtte denne idé. Ifølge forslag 39 bør **EØSU's institutionelle rolle fremmes, og udvalget bør sættes i stand til at fungere som facilitator og garant for deltagelsesdemokratiske aktiviteter såsom struktureret dialog med civilsamfundsorganisationer og borgerpaneler**.

4.2.2. Hvis EØSU får mandat til at huse denne platform, vil det bidrage til at understøtte EØSU's ansvarsområde, rådgivende funktioner og arbejdsmetoder og give udvalget mulighed for at fungere som forbindelsesled over for civilsamfundet. I betragtning af EØSU's erfaringer, ekspertise og netværk bør det inddrages fra starten. Denne **ekspertise** omfatter udvalgets medlemmers indgående kendskab til deres respektive områder, deres knowhow med hensyn til at fremme en harmonisk udvikling af EU's politikker og en stærk repræsentativitet, da medlemmerne officielt har mandat til at træffe beslutninger på vegne af dem, de repræsenterer. Udvalgets arbejde er tilrettelagt på en måde, der sikrer et samspil mellem »tekniske« eller »sektorspecifikke« ([10]) dimensioner og mere »horisontale« aspekter. Denne tilgang sikrer, at alle udtalelser, der udarbejdes af studiegrupper bestående af medlemmer med specialviden, understøttes af et fremragende teknisk arbejde. Der er også en form for demokratisk filter i de faste sektioner, hvor mere end 100 medlemmer drøfter teksten. Dette gør det muligt at vedtage de fleste af udvalgets udtalelser enstemmigt, hvilket afspejler udvalgets særlige tilgang til at opnå social konsensus.

([9]) CEPS, *Mapping civil dialogue in the EU institutions*, 2025, en undersøgelse bestilt af EØSU på anmodning af Gruppen af civilsamfundsorganisationer.

([10]) Dette adskiller sig fra den sektorspecifikke sociale dialog.

4.2.3. EØSU har adgang til et omfattende og unikt netværk. EØSU's medlemmer er forankrede i det nationale civilsamfund, som de giver mulighed for at bidrage til EU's politikker fra græsrodsplan og bringe europæiske debatter tilbage til lokalsamfundene.

4.3. *Civilsamfundsplatformens struktur og forvaltning*

4.3.1. På grundlag af sine egne og sit netværks erfaringer foreslår EØSU at iværksætte et **pilotprojekt** i partnerskab med Kommissionen, der går ud på at etablere en **bred dialog**, som indledes på et tidligt tidspunkt i den politiske proces. Det primære fokus vil være på spørgsmål vedrørende demokrati, grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet, som vil blive drøftet sammen med EØSU' gruppe om grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet (FRRL-gruppen). Civilsamfundsplatformen vil sigte mod at udvide deltagelsen af de civilsamfundsorganisationer, der beskæftiger sig med demokrati, grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet, med henblik på at udpege spørgsmål af særlig interesse for civilsamfundsorganisationer på græsrodsplan og bidrage til EØSU's og Kommissionens rapporter om disse spørgsmål. EØSU foreslår, at der inden for rammerne af platformen nedsættes en styringsgruppe bestående af Kommissionen, EØSU og kontaktgruppen med EMF-modellen som forbillede. Platformen vil bidrage til EØSU's årlige konference om retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder. Også bidrag fra civilsamfundsugen vil indgå i platformens arbejde. Hvordan dette skal foregå, vil blive fastsat af styringsgruppen (f.eks. ved at afsætte en dag til platformens arbejde).

4.3.2. Styringsgruppen vil være ansvarlig for at iværksætte pilotprojektet og aftale relevante styrings- og deltagelsesordninger. Et konkret forslag til en proces bør videreudvikles. Efter gennemførelsen vil den evaluere projektet og foreslå fremtidige udviklingsmuligheder med henblik på at fremme lignende brede dialoger om andre centrale emner af relevans for civilsamfundet. Styringsgruppen vil hvert år nå til enighed om de præcise emner og tidsfrister for projektet.

4.3.3. EØSU mener også, at strategien (herunder platformen) i fremtiden vil kunne bidrage til:

— en rapport, der udarbejdes hvert andet år, om strategiens aktiviteter og alle aktiviteter i forbindelse med den civile dialog, der gennemføres via platformen og af de enkelte generaldirektorater

— oprettelsen af en årlig resultattavle i form af et offentligt forum for drøftelser om resultaterne af opfølgningsaktiviteterne i dialogerne

— et årligt forum, der afholdes i samarbejde med Kommissionen, og som kan indgå i civilsamfundsugen.

4.3.4. Dette pilotprojekt vil udgøre en mulighed for at videreudvikle og give formel struktur til det eksisterende strukturerede samarbejde med civilsamfundsorganisationer. EØSU har allerede eksperimenteret med forskellige måder at etablere et systemisk samarbejde med civilsamfundsorganisationer på, herunder gennem: i) EMF, ii) de »fysiske rammer«, som EØSU's Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø (NAT-sektionen) stiller til rådighed for civilsamfundsorganisationer med henblik på at mødes og forberede fælles bidrag til EU- og internationale processer, og iii) kontaktgruppens input til EØSU's bidrag til Kommissionens årlige arbejdsprogram. Disse og andre initiativer kan blive en del af pilotprojektet under én enkelt forvaltningsstruktur (bestående af Kommissionen, EØSU og kontaktgruppen). Da pilotprojektet er baseret på eksisterende strukturer og instrumenter, kan det gennemføres hurtigt og uden forsinkelse. Samtidig vil dets succes afhænge af, at der stilles tilstrækkelige ressourcer og kapacitetsopbyggende aktiviteter rettet mod civilsamfundsorganisationer til rådighed.

4.3.5. Denne platform skal:

— styre dialoger (med støtte fra de styrende organer) om demokrati, grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet og senere hen bidrage til vigtige politiske processer, f.eks. Kommissionens årlige arbejdsprogram

— være vært for en årlig konference om civil dialog, evt. gennem den europæiske civilsamfundsuge, med henblik på at fremlægge og finpudse forslag til henstillinger sammen med alle involverede interessenter

— overvåge den civile dialog ved hjælp af en årlig resultattavle og give input til rapporterne om den civile dialog, som aflægges hvert andet år

— bidrage til den interinstitutionelle aftale.

4.3.6. Kommissionen bør afsætte tilstrækkelige midler til at styrke den europæiske civile dialog på alle niveauer og mere specifikt stille midler til rådighed for oprettelsen af det foreslåede pilotprojekt. Uden tilstrækkelig finansiering vil det ikke være muligt at gennemføre en civilsamfundsstrategi. Efter 2,5 år (halvvejs i EØSU's mandatperiode) vil EØSU, civilsamfundsorganisationerne og Kommissionen foretage en evaluering med henblik på at forbedre processen og udpege de næste skridt i udviklingen.

Bruxelles, den 17. juli 2025.

Oliver RÖPKE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg